

nationalliberale Økonomer erkendt det i den senere Tid — at det, der mangler Arbejderen, er Købe- og Forbrugsevnen, tilstrækkelig Indtægt til at kunne sætte sig i Besiddelse af de Arbejds Friater, som de dog selv skabe. Naar man erkender dette, saa synes det underligt, at man dog ikke vil være med til at værne Arbejderne og Middelstanden mod Kapitalismens Overtagelse. Det forekommer mig ikke, at man er inde paa at ville benytte de rigtige Midler og de rigtige Beje til at værne dem paa den rette Maade. Den rigtigste Bej vilde jo dog sandsynligvis være at tage den Skat, som absolut vilde kunne hjælpe, vilde kunne virke til Fordel for Arbejder- og Middelstanden, nemlig en Formue- og Indtægtskat med stigende Skala, hvorved Udbyttet kunde gaa fra de kapitalstærke Selskaber over til dem, der udføre Arbejdet. Men det vil man ikke. Det er den eneste Skat, man ikke vil være med til at bringe i Forslag, eller som man ikke vil tage imod, og det forekommer mig at være ret betegnende for den Maade, hvorpaa man fra de ledende Partiers Side er inde paa at ville reformere til Fordel for Arbejder- og Middelstanden. Vi andre, som hidtil have været ene om at tale mod Kapitalismens Overtagelse og Kapitalismens Misbrug, mod de kapitalstærke Selskabers altfor stærke Udbytte af Arbejdskraften, vi raaisonnere som saa, at til Trods for, at Produktiviteten i vort Samfund i det hele taget i den sidste Menneskealder er steget ganske enormt, og Samfundets velstand paa Grund heraf er vokset som ingenlunde tidligere, er det dog en Rendsgerning, at der ikke for Tiden er et eneste Samfundslag, uden at det klager, uden at det er paa det rene med, at det er meget mere trykket, end det var tidligere. Arbejdsstanden gaar for en meget stor Del arbejdsløs og savner det nødvendige til Livets Ophold, og Middelstanden er ikke i Stand til at drive sit Erhverv paa Grund af manglende Omsætning. Landbruget klager i høje Toner over ikke at kunne forrente de store Kapitaler, som indestaa i Ejendommene, ja, fra hver eneste Stand i Landet klages der, og dog maa det siges, at Samfundet er blevet langt, langt rigere under den Udvikling, der er foregaaet. Man maa da ganske naturligt spørge: Hvor er Udbyttet af denne Virksomhed gaaet hen? Og Svaret kan da ikke blive noget andet end, at det er gaaet i de kapitalstærke Personers, i de kapitalstærke Selskabers Lomme. Udbyttet er vandret til dem, der havde Kapital, til dem, der have været i Stand til at arbejde med Kapital, og som derved have tilvandt sig Arbejdsudbyttet. Den arbejdende Befolkning

har lige saa lidt som Middelstanden høstet noget godt af den store Virksomhed, som den i en lang Række har udfoldet og set bære Friater omkring sig, men lider i nok saa høj Grad, som nogen Sinde tidligere, under trykkede Forhold. Dette gælder baade for By og for Land, og det forekommer derfor os, at intet var naturliggere, naar man i Virkeligheden vilde gavne Arbejderstanden og Middelstanden, end at man da maatte til at arbejde paa at skaffe Kapitalen mindre Profit og Arbejderne mere Indtægt. Man skulde skaffe Arbejderne mere Arbejde, mere velbetalt Arbejde, end det, de have, for at deres Købeevne kunde højnes og deres Forbrugstrang blive tilfredsstillet. Der er nok af alt, der er nok, der have Brug for alt, der er nok til at frembringe alt, men det værre have jo de, der have Brug derfor, ikke Raad til at skaffe sig det, skønt de selv have været med til at tilvejebringe det. At gaa ind paa dette er det, som det forekommer mig, at man skulde gøre, dersom man i Virkeligheden vil gavne Arbejder- og Middelstanden, og jeg mener da, at man hovedsagelig skulde begynde over for dem, der i en Række af Aar have haft en ret rigelig Indtægt, uden selv at bidrage det aller ringeste dertil. Dette er i høj Grad Tilfældet med Selskaber, der have Monopol, saaledes som Sporvejselskaberne have her i Kjøbenhavn. Man gør nu den Indvending, at det ikke vilde være rigtigt, at det offentlige overtog Ledelsen af den Slags Foretagender, men jeg turde dog maasse henvende Opmærksomheden paa, at Staten har anset vore Samfærdselsforhold for at være af saa stor Interesse for hele Samfundet, at den har overtaget Driften af Jærnbaner, Post- og Telegrafvæsen, ligesom vi ogsaa se, at Kjøbenhavns Kommune selv driver sit Gasværk, og er inde paa Tilvirkning af elektrisk Lys og driver disse Anlæg godt og med et godt Udbytte. Ganske vist er det desværre saaledes, at Kommunen og Staten endnu ikke ere gode Arbejdsgivere overfor deres Arbejdere, ikke Lønne dem bedre end den private — mange Gange endog slettere. Men det er mit Haab, at det efterhaanden, som vi komme ind paa, at Kommunen og Staten saa den Slags Foretagender i deres Hænder, skal lykkes at vække Interesse for, at Kommunen og Staten kunne blive bedre Arbejdsgivere, og at det Udbytte, som faas ud af den Slags Arbejde, kommer bedre ud blandt Befolkningen, end Tilfældet er nu. Det er fra dette Synspunkt, jeg har set dette Lovforslag. Jeg mener, at Kommunerne i Fremtiden selv burde være i Stand til at tage